T085 TKL 3 (58) Luận Đại Trí Độ-Phẩm 80-Thật Tế

Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 90 601

LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ
QUYEÅN 90
GIAÛI THÍCH PHAÅM TAÙM MÖÔI: THAÄT TEÁ

KINH: Tu-boà-ñeà baïch Phaät: Baïch ñöùc Theá Toân! Neáu chuùng sinh roát raùo khoâng theå coù ñöôïc, thì Boà-taùt vì ai neân haønh Baùt-nhaõ Ba-la- maät? Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Boà-taùt vì thaät teá neân haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Naøy Tu-boà-ñeà! Thaät teá vôùi chuùng sinh teá khaùc nhau thì Boà-taùt khoâng haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Vì thaät teá vaø chuùng sinh teá khoâng khaùc nhau neân Boà-taùt vì lôïi ích chuùng sinh haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Laïi nöõa, Boà-taùt khi haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng phaù hoaïi thaät teá maø kieán laäp chuùng sinh trong thaät teá. Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Neáu thaät teá töùc laø chuùng sinh teá thì Boà-taùt kieán laäp thaät teá nôi thaät teá, neáu kieán laäp thaät teá nôi thaät teá thì laø kieán laäp töï tính nôi töï tính. Baïch ñöùc Theá Toân! Kieán laäp töï tính nôi töï tính Khoâng theå ñöôïc, laøm sao Boà-taùt khi haønh Baùt-nhaõ Ba- la-maät, kieán laäp chuùng sinh nôi thaät teá? Phaät baûo Tu-Boà-ñeà: Thaät teá khoâng theå kieán laäp nôi thaät teá, töï tính Khoâng theå kieán laäp nôi töï tính. Nay Boà-taùt khi haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, do söùc phöông tieän neân kieán laäp chuùng sinh nôi thaät teá. Thaät teá cuõng chaúng khaùc chuùng sinh teá, thaät teá vaø chuùng sinh teá khoâng hai khoâng khaùc. Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Theá naøo laø söùc phöông tieän cuûa Boà-taùt? Duøng söùc phöông tieän aáy, Boà-taùt khi haønh Baùt-nhaõ Ba- la-maät kieán laäp chuùng sinh nôi thaät teá, cuõng khoâng phaù hoaïi töôùng thaät teá? Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Neáu Boà-taùt khi haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, duøng söùc phöông tieän kieán laäp chuùng sinh nôi boá thí thì khi kieán laäp roài, noùi boá

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 90 602

thí tieàn teá (ñôøi tröôùc), haäu teá (ñôøi sau) ñeàu khoâng, noùi raèng: Boá thí nhö vaäy tieàn teá khoâng, haäu teá khoâng, trung teá cuõng khoâng, ngöôøi boá thí cuõng

khoâng, quaû baùo boá thí cuõng khoâng, ngöôøi nhaän thí cuõng khoâng. Naøy caùc thieän nam töû! Heát thaûy phaùp trong thaät teá ñeàu khoâng theå coù ñöôïc, caùc oâng chôù nghó raèng: Boá thí khaùc, ngöôøi boá thí khaùc, quaû baùo boá thí khaùc, ngöôøi nhaän thí khaùc. Neáu caùc oâng khoâng nghó raèng boá thí khaùc, ngöôøi boá thí khaùc, quaû baùo boá thí khaùc, ngöôøi nhaän thí khaùc, thì khi aáy boá thí môùi nhaän ñöôïc vò cam loà, ñöôïc quaû cuûa vò cam loà. Naøy thieän nam töû! Vì boá thí nhö vaäy neân chôù tham tröôùc saéc, chôù tham tröôùc thoï, töôûng, haønh, thöùc. Vì sao? Vì boá thí, töôùng boá thí aáy khoâng; ngöôøi thí, ngöôøi thí khoâng; quaû baùo boá thí, quaû baùo boá thí khoâng; ngöôøi nhaän thí, ngöôøi nhaän thí khoâng; trong khoâng, söï boá thí khoâng theå coù ñöôïc; ngöôøi thí khoâng theå coù ñöôïc, quaû baùo thí khoâng theå coù ñöôïc, ngöôøi nhaän thí khoâng theå coù ñöôïc. Vì sao? Vì caùc phaùp aáy töï tính roát raùo khoâng. Laïi nöõa, Tu-boà-ñeà! Boà-taùt khi haønh Baùt-nhaõ, do söùc phöông tieän daïy chuùng sinh trì giôùi, noùi raèng: Naøy thieän nam töû! Tröø boû vieäc saùt sinh cho ñeán tröø boû taø kieán. Vì sao? Vì phaùp cuûa caùc ngöôi phaân bieät bieát, phaùp aáy khoâng coù tính nhö vaäy. Caùc thieän nam töû neân suy nghó kyõ theá naøo laø chuùng sinh maø muoán cöôùp maïng soáng? Duøng vaät gì ñeå cöôùp maïng, cho ñeán theá naøo laø taø kieán cuõng nhö vaäy. Boà-taùt duøng söùc phöông tieän nhö vaäy thaønh töïu tueä giaùc cho chuùng sinh, vì chuùng sinh noùi quaû baùo boá thí, trì giôùi vaø quaû baùo boá thí, trì giôùi aáy töï tính laø khoâng; bieát quaû baùo boá thí, trì giôùi töï tính laø khoâng roài thì khoâng tham tröôùc trong ñoù, vì khoâng tham tröôùc neân taâm khoâng taùn loaïn, coù theå phaùt sinh trí tueä, do trí tueä aáy döùt heát thaûy kieát söû phieàn naõo, vaøo Voâ dö Nieát-baøn. Ñaây laø noùi theo phaùp theá tuïc, chaúng phaûi thaät ñeä nhaát nghóa. Vì sao? Vì trong tính Khoâng khoâng coù dieät, cuõng khoâng coù ngöôøi khieán dieät. Caùc phaùp roát raùo khoâng, töùc laø Nieát-baøn. Laïi nöõa, Boà-taùt thaáy chuùng sinh sinh taâm saân haän naõo haïi, daïy raèng: Caùc ngöôi ñeán ñaây tu haïnh nhaãn nhuïc, laøm ngöôøi nhaãn nhuïc seõ ñöôïc vui nhaãn nhuïc. Caùi giaän cuûa ngöôi töï tính laø khoâng. Caùc ngöôi haõy ñeán ñaây suy nghó nhö vaày: Ta giaän ñoái vôùi caùi gì? Ai laø ngöôøi giaän? Giaän ai? Vì phaùp aáy ñeàu khoâng. Phaùp töï tính laø khoâng, khoâng luùc naøo chaúng khoâng. Tính Khoâng aáy chaúng phaûi Phaät laøm, chaúng phaûi Bích-chi Phaät laøm, chaúng phaûi Thanh vaên laøm, chaúng phaûi Boà-taùt laøm, chaúng phaûi trôøi, quyû, thaàn, long vöông, A-tu-la, Khaån-na-la, Ma-haàu-la-giaø, Boán thieân vöông cho ñeán trôøi Tha hoùa töï taïi, trôøi Phaïm chuùng, trôøi Tònh cö cho ñeán trôøi Phi-höõu-töôûng Phi-voâ-töôûng xöù laøm ra. Caùc ngöôi neân suy nghó nhö vaày:

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 90 603

Giaän ai? Ai laø ngöôøi giaän? Giaän vieäc gì? Taát caû thöù aáy ñeàu laø tính Khoâng; tính Khoâng thì khoâng coù gì giaän. Nhö vaäy Boà-taùt khi haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, do nhaân duyeân aáy kieán laäp chuùng sinh nôi tính Khoâng roài laàn löôït cöùu vôùt chæ daïy, laøm lôïi ích vui möøng khieán ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Ñaây laø noùi theo phaùp theá tuïc, chaúng phaûi thaät nghóa ñeä nhaát. Vì sao? Vì trong tính Khoâng, khoâng coù ngöôøi ñaéc, khoâng coù phaùp ñaéc,

khoâng coù choã ñaéc. Naøy Tu-boà-ñeà! AÁy goïi laø thaät teá tính Khoâng, Boà-taùt vì chuùng sinh neân thöïc haønh phaùp aáy. Chuùng sinh cuõng khoâng theå coù ñuû ñöôïc. Vì sao? Vì heát thaûy phaùp lìa töôùng chuùng sinh. Laïi nöõa, Boà-taùt khi haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, do söùc phöông tieän thaáy chuùng sinh giaûi ñaõi, daïy khieán thaân tinh taán, taâm tinh taán, noùi raèng: Naøy thieän nam töû, trong caùc phaùp töï tính laø khoâng, khoâng coù giaûi ñaõi khoâng coù ngöôøi giaûi ñaõi, khoâng coù vieäc giaûi ñaõi; heát thaûy phaùp töï tính ñeàu khoâng, khoâng coù caùi gì vöôït qua tính Khoâng. Caùc ngöôi thaân tinh taán, taâm tinh taán, vì phaùt sinh thieän phaùp neân chôù giaûi ñaõi. Thieän phaùp laø hoaëc boá thí, hoaëc trì giôùi, hoaëc nhaãn nhuïc, hoaëc tinh taán, hoaëc thieàn ñònh, hoaëc trí tueä, hoaëc caùc thieàn, caùc ñònh, giaûi thoaùt, tam-muoäi, boán nieäm xöù cho ñeán taùm phaàn thaùnh ñaïo hoaëc khoâng, voâ töôùng, voâ taùc giaûi thoaùt moân cho ñeán möôøi taùm phaùp khoâng chung, chôù giaûi ñaõi. Naøy thieän nam töû! Trong heát thaûy phaùp töï tính laø khoâng, neân bieát khoâng coù chöôùng ngaïi, trong khoâng chöôùng ngaïi, khoâng coù ngöôøi giaûi ñaõi, khoâng coù vieäc giaûi ñaõi. Nhö vaäy, Boà-taùt khi haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät daïy chuùng sinh an truù nôi tính Khoâng, khoâng rôi vaøo trong hai phaùp. Vì sao? Vì tính Khoâng, khoâng hai khoâng khaùc neân khoâng coù hai phaùp, khoâng coù choã ñeå coù theå tham tröôùc. Laïi nöõa, Boà-taùt khi haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät tính Khoâng, daïy chuùng sinh khieán tinh taán noùi raèng: Naøy thieän nam töû! Sieâng tinh taán hoaëc boá thí, hoaëc trì giôùi, hoaëc nhaãn nhuïc, hoaëc tinh taán, hoaëc thieàn ñònh, hoaëc trí tueä, hoaëc caùc thieàn, caùc ñònh, giaûi thoaùt, tam-muoäi, boán nieäm xöù cho ñeán taùm phaàn thaùnh ñaïo, hoaëc moân khoâng, voâ töôùng, voâ taùc giaûi thoaùt, hoaëc möôøi löïc cuûa Phaät, boán ñieàu khoâng sôï, boán trí khoâng ngaïi, möôøi taùm phaùp khoâng chung, ñaïi töø ñaïi bi. Caùc phaùp aáy caùc oâng chôù nghó laø coù hai töôùng, chôù nghó khoâng hai töôùng. Vì sao? Vì phaùp aáy töï tính ñeàu khoâng; töï tính Khoâng, neân khoâng neân duøng hai töôùng ñeå nghó, khoâng neân duøng chaúng phaûi hai töôùng ñeå nghó tôùi. Nhö vaäy Boà-taùt khi haønh Baùt- nhaõ Ba-la-maät, duøng söùc phöông tieän thaønh töïu tueä giaùc cho chuùng sinh, thaønh töïu chuùng roài thöù lôùp daïy khieán ñöôïc quaû Tu-ñaø-hoaøn cho ñeán quaû A-la-haùn, ñaïo Bích-chi Phaät, vaøo ñòa vò Boà-taùt ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 90 604

ñaúng Chaùnh giaùc. Laïi nöõa, Tu-boà-ñeà! Boà-taùt khi haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, thaáy chuùng sinh loaïn taâm, duøng söùc phöông tieän vì lôïi ích chuùng sinh neân noùi raèng: Naøy thieän nam töû! Neân tu thieàn ñònh, caùc ngöôi chôù sinh loaïn töôûng, haõy sinh nhaát taâm. Vì sao? Vì phaùp töï tính ñeàu khoâng, trong tính Khoâng khoâng coù phaùp naøo coù theå ñöôïc, hoaëc loaïn taâm hoaëc nhaát taâm. Caùc ngöôi an truù nôi tam-muoäi aáy, coù taïo nghieäp gì hoaëc thaân, hoaëc mieäng, hoaëc yù, hoaëc boá thí, hoaëc trì giôùi, hoaëc nhaãn nhuïc, hoaëc tinh taán, hoaëc tu thieàn ñònh, hoaëc tu trí tueä, hoaëc tu boán nieäm xöù cho ñeán taùm phaàn thaùnh ñaïo, caùc moân giaûi thoaùt, ñònh chín thöù lôùp, möôøi löïc cuûa Phaät, boán ñieàu khoâng sôï, boán trí khoâng ngaïi, möôøi taùm phaùp khoâng chung, ñaïi töø ñaïi bi,

ba möôi hai töôùng, taùm möôi veû ñeïp tuøy hình, hoaëc ñaïo Thanh vaên, hoaëc ñaïo Bích-chi Phaät, hoaëc Boà-taùt ñaïo, hoaëc Phaät ñaïo, hoaëc Tu-ñaø-hoaøn cho ñeán Bích-chi Phaät ñaïo, hoaëc trí Nhaát thieát chuûng, hoaëc thaønh töïu tueä giaùc cho chuùng sinh, nghieâm tònh coõi Phaät, thì caùc oâng ñeàu coù theå theo sôû nguyeän maø ñöôïc, vì thöïc haønh theo phaùp khoâng. Nhö vaäy, neáu Boà-taùt khi haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, duøng söùc phöông tieän vì lôïi ích chuùng sinh, neân töø khi môùi phaùt taâm troïn khoâng giaûi ñaõi pheá boû, thöôøng caàu thieän phaùp lôïi ích chuùng sinh, töø moät coõi Phaät ñeán moät coõi Phaät cuùng döôøng chö Phaät, theo Phaät nghe phaùp, xaû thaân thoï thaân cho ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc troïn khoâng queân maát. Boà-taùt aáy thöôøng ñöôïc caùc moân Ñaø-la-ni, caùc caên ñaày ñuû laø thaân caên, ngöõ caên, yù caên. Vì sao? Vì Boà-taùt aáy thöôøng tu trí Nhaát thieát chuûng, tu trí Nhaát thieát chuûng neân heát thaûy caùc ñaïo ñeàu tu: Hoaëc ñaïo Thanh vaên, ñaïo Bích-chi Phaät, ñaïo thaàn thoâng cuûa Boà-taùt. Haønh Boà-taùt ñaïo thaàn thoâng, thöôøng lôïi ích chuùng sinh troïn khoâng queân maát. Boà-taùt aáy ôû trong thaàn thoâng do quaû baùo ñöôïc laøm lôïi ích chuùng sinh, vaøo trong naêm ñöôøng sinh töû troïn khoâng suùt giaûm. Nhö vaäy, Boà-taùt haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät truù trong tính Khoâng, do thieàn ñònh laøm lôïi ích chuùng sinh. Laïi nöõa, Boà-taùt haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, truù trong tính Khoâng, do söùc phöông tieän neân lôïi ích chuùng sinh, noùi raèng: Naøy thieän nam töû! Neân quaùn heát thaûy phaùp tính Khoâng, caùc ngöôi seõ taïo caùc nghieäp, hoaëc thaân nghieäp, hoaëc khaåu nghieäp, hoaëc yù nghieäp maø nhaän thaáy vò cam loà, ñöôïc quaû cam loà, khoâng coù söï thoái chuyeån. Vì sao? Vì tính Khoâng, trong tính Khoâng khoâng coù thoái chuyeån, cuõng khoâng coù ngöôøi thoái chuyeån. Vì sao? Vì tính Khoâng chaúng phaûi laø phaùp, chaúng phaûi laø phi phaùp, ôû trong phaùp khoâng coù sôû höõu laøm sao coù thoái chuyeån? Boà-taùt khi haønh Baùt-nhaõ nhö vaäy daïy chuùng sinh thöôøng khoâng giaûi ñaõi pheá boû. Boà-taùt töï haønh möôøi

thieän, cuõng daïy ngöôøi khaùc haønh möôøi thieän; daïy naêm giôùi, taùm giôùi cuõng nhö vaäy. Töï mình haønh Sô thieàn, cuõng daïy ngöôøi khaùc haønh Sô thieàn, cho ñeán ñeä Töù thieàn cuõng nhö vaäy. Töï mình haønh töø taâm, cuõng daïy ngöôøi khaùc haønh töø taâm cho ñeán haønh xaû taâm cuõng nhö vaäy. Töï mình haønh voâ bieân khoâng xöù, cuõng daïy ngöôøi khaùc haønh voâ bieân khoâng xöù, cho ñeán Phi-höõu-töôûng Phi-voâ-töôûng xöù cuõng nhö vaäy. Töï mình haønh boán nieäm xöù, cuõng daïy ngöôøi khaùc haønh boán nieäm xöù, cho ñeán taùm phaàn thaùnh ñaïo, möôøi löïc cuûa Phaät cho ñeán taùm möôi veû ñeïp tuøy hình cuõng nhö vaäy. Töï mình ñoái vôùi quaû Tu-ñaø-hoaøn sinh trí tueä vaø khoâng truù trong aáy, cuõng daïy ngöôøi khieán ñöôïc quaû Tu-ñaø-hoaøn cho ñeán A-la-haùn cuõng nhö vaäy. Töï mình ñoái vôùi Bích-chi Phaät ñaïo sinh trí tueä vaø khoâng truù trong aáy, cuõng daïy ngöôøi khieán ñöôïc Bích-chi Phaät ñaïo. Töï mình ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, cuõng daïy ngöôøi khieán ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Nhö vaäy, Boà-taùt tu Baùt-nhaõ Ba-la-maät, duøng söùc phöông tieän neân troïn khoâng giaûi ñaõi. Tu-Boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Neáu

caùc phaùp tính thöôøng khoâng, trong thöôøng khoâng, chuùng sinh khoâng theå coù ñöôïc. Phaùp vaø chaúng phaûi phaùp cuõng khoâng theå coù ñöôïc, vaäy laøm sao Boà-taùt caàu trí Nhaát thieát chuûng. Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Ñuùng vaäy, ñuùng vaäy! Nhö lôøi oâng noùi, caùc phaùp tính ñeàu khoâng; trong tính Khoâng, chuùng sinh khoâng theå coù ñöôïc; phaùp vaø chaúng phaûi phaùp cuõng khoâng theå coù ñöôïc. Naøy Tu-boà-ñeà! Neáu heát thaûy phaùp tính chaúng khoâng thì Boà-taùt khoâng nöông tính Khoâng maø thaønh töïu Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, vì chuùng sinh thuyeát veà tính Khoâng. Naøy Tu-boà-ñeà! Vì saéc tính Khoâng, thoï, töôûng, haønh, thöùc tính Khoâng neân Boà-taùt khi tu Baùt-nhaõ Ba-la-maät, thuyeát phaùp naêm uaån tính Khoâng, thuyeát phaùp möôøi hai nhaäp, möôøi taùm giôùi tính Khoâng, thuyeát boán thieàn, boán taâm voâ löôïng, boán ñònh voâ saéc, boán nieäm xöù cho ñeán taùm phaàn thaùnh ñaïo tính Khoâng; thuyeát ba moân giaûi thoaùt, ñònh chín thöù lôùp, möôøi löïc cuûa Phaät cho ñeán taùm möôi veû ñeïp tuøy hình tính Khoâng; thuyeát quaû Tu- ñaø-hoaøn cho ñeán ñaïo Bích-chi Phaät, trí Nhaát thieát chuûng döùt phieàn naõo taäp khí tính Khoâng. Naøy Tu-boà-ñeà! Neáu tính noäi khoâng chaúng khoâng, tính ngoaïi khoâng cho ñeán voâ phaùp höõu phaùp khoâng chaúng khoâng, thì laø phaù hoaïi khoâng tính. Khoâng tính aáy chaúng thöôøng chaúng ñoaïn. Vì sao? Vì tính Khoâng, khoâng coù truù xöù, cuõng khoâng töø ñaâu laïi, cuõng khoâng ñi veà ñaâu; aáy goïi laø töôùng phaùp truï, trong aáy khoâng coù phaùp khoâng tuï, khoâng taùn, khoâng theâm, khoâng bôùt, khoâng sinh, khoâng dieät, khoâng nhô, khoâng saïch; aáy laø tính caùc phaùp. Boà-taùt truù trong aáy phaùt taâm Voâ thöôïng Chaùnh

ñaúng Chaùnh giaùc, khoâng thaáy phaùp coù choã phaùt sinh, khoâng phaùt, khoâng truï; aáy goïi laø töôùng phaùp truï. Boà-taùt khi haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät thaáy heát thaûy phaùp tính Khoâng, khoâng thoaùi chuyeån Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Vì sao? Vì Boà-taùt khoâng thaáy coù phaùp laøm chöôùng ngaïi thì vì choã naøo maø sinh nghi? AÁy goïi laø Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc tính Khoâng. Khoâng theå coù chuùng sinh, khoâng theå coù ngaõ, coù nhaân, coù thoï giaû, coù maïng caên, cho ñeán khoâng theå coù ñöôïc keû bieát keû thaáy; trong tính Khoâng, saéc khoâng theå coù ñöôïc, thoï, töôûng, haønh, thöùc khoâng theå coù ñöôïc, cho ñeán taùm möôi veû ñeïp tuøy hình khoâng theå coù ñöôïc. Thí nhö Phaät hoùa laøm boán chuùng Tyø-kheo, Tyø-kheo-ni, Ö-baø-taéc, Öu-baø-di, thöôøng vì boán chuùng thuyeát phaùp traûi qua ngaøn vaïn öùc kieáp khoâng döùt. Naøy Tu-Boà-ñeà! Caùc chuùng bieán hoùa aáy seõ ñöôïc thoï kyù quaû Tu-ñaø- hoaøn cho ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc chaêng? Tu-boà-ñeà thöa: Thöa khoâng, Baïch ñöùc Theá Toân. Vì sao? Vì caùc chuùng bieán hoùa aáy khoâng coù caên baûn thaät söï. Heát thaûy phaùp tính Khoâng cuõng khoâng coù caên baûn thaät söï, laøm sao chuùng sinh aáy ñöôïc quaû Tu-ñaø- hoaøn cho ñeán quaû A-la-haùn, ñöôïc thoï kyù Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc? Naøy Tu-boà-ñeà! Boà-taùt cuõng nhö vaäy, vì chuùng sinh thuyeát tính Khoâng, chuùng sinh aáy thaät khoâng theå coù ñöôïc, chæ vì chuùng sinh bò ñoïa vaøo ñieân ñaûo neân keùo chuùng sinh khieán an truù

choã khoâng ñieân ñaûo. Ñieân ñaûo töùc laø khoâng ñieân ñaûo, ñieân ñaûo vaø khoâng ñieân ñaûo tuy moät töôùng maø coù nhieàu ngöôøi ñieân ñaûo, ít ngöôøi khoâng ñieân ñaûo. Trong choã khoâng coù ñieân ñaûo thì khoâng coù ta, khoâng coù chuùng sinh, cho ñeán keû bieát, keû thaáy; trong choã khoâng ñieân ñaûo cuõng khoâng coù saéc, thoï, töôûng, haønh, thöùc, khoâng coù möôøi hai nhaäp, cho ñeán khoâng coù Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc; aáy laø caùc phaùp tính Khoâng. Boà-taùt truù trong aáy, khi haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, ñoái vôùi chuùng sinh ñieân ñaûo keùo hoï ra, ñoù laø khoâng coù chuùng sinh, maø coù töôûng chuùng sinh keùo hoï ra, cho ñeán töø trong töôûng coù keû bieát, coù keû thaáy hoï keùo ra. Nôi khoâng coù saéc maø chaáp coù töôûng saéc, nôi khoâng coù thoï, töôûng, haønh, thöùc, maø chaáp coù töôûng cuûa thoï, töôûng, haønh, thöùc, keùo chuùng sinh ra; möôøi hai nhaäp, möôøi taùm giôùi cho ñeán phaùp höõu laäu cuõng nhö vaäy. Naøy Tu-boà-ñeà! Cuõng coù caùc phaùp voâ laäu laø boán nieäm xöù, cho ñeán taùm phaàn thaùnh ñaïo. Caùc phaùp aáy tuy voâ laäu maø cuõng khoâng baèng ñeä nhaát nghóa. Töôûng ñeä nhaát nghóa laø voâ taùc, voâ vi, voâ sinh, voâ töôûng, voâ thuyeát... Ñeä nhaát nghóa cuõng goïi laø tính Khoâng, cuõng goïi laø Phaät ñaïo, trong aáy khoâng theå coù ñöôïc chuùng sinh cho ñeán khoâng theå coù ñöôïc keû

bieát keû thaáy, khoâng coù ñöôïc saéc, thoï, töôûng, haønh, thöùc, cho ñeán khoâng theå coù ñöôïc Taùm möôi veû ñeïp tuøy hình. Vì sao? Vì Boà-taùt chaúng phaûi vì ñaïo phaùp neân caàu Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc maø chính vì phaùp thaät töôûng tính Khoâng neân caàu Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Tính Khoâng aáy tieàn teá, haäu teá, trung teá cuõng laø tính Khoâng, thöôøng tính Khoâng, khoâng coù luùc naøo chaúng phaûi laø tính Khoâng. Boà-taùt haønh Baùt- nhaõ Ba-la-maät tính Khoâng, vì chuùng sinh tham ñaém töôûng chuùng sinh maø muoán keùo ra neân caàu Ñaïo chuûng trí. Khi caàu Ñaïo chuûng trí tu khaép heát thaûy ñaïo, hoaëc ñaïo Thanh vaên, hoaëc ñaïo Bích-chi Phaät, hoaëc ñaïo Boà-taùt. Boà-taùt ñaày ñuû heát thaûy ñaïo, keùo chuùng sinh ra khoûi taø töôûng chaáp tröôùc, nghieâm tònh coõi Phaät xong, tuøy theo thoï maïng cuûa hoï ñaït ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Quaù khöù möôøi phöông Phaät ñaïo tính Khoâng, vò lai, hieän taïi möôøi phöông Phaät ñaïo cuõng tính Khoâng; lìa tính Khoâng thì theá gian khoâng coù ñaïo, khoâng coù ñaïo quaû, caàn phaûi thaân caän theo Phaät, nghe caùc phaùp tính Khoâng, thöïc haønh phaùp aáy thì khoâng maát Nhaát thieát trí. Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Raát saâu saéc, hieám coù! Caùc Boà-taùt haønh tính Khoâng aáy cuõng khoâng phaù hoaïi tính Khoâng; nghóa laø saéc khaùc vôùi tính Khoâng; thoï, töôûng, haønh, thöùc khaùc vôùi tính Khoâng, cho ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc khaùc vôùi tính Khoâng. Nhöng saéc töùc laø tính Khoâng, tính Khoâng töùc laø saéc, cho ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc töùc laø tính Khoâng, tính Khoâng töùc laø Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Ñuùng vaäy, ñuùng vaäy! Neáu saéc khaùc vôùi tính Khoâng, thoï, töôûng, haønh, thöùc khaùc vôùi tính Khoâng, thì Boà-taùt khoâng theå ñöôïc trí Nhaát thieát chuûng, song

ñaây saéc khoâng khaùc tính Khoâng, cho ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc khoâng khaùc tính Khoâng, neân Boà-taùt bieát heát thaûy phaùp tính Khoâng, maø phaùt taâm caàu Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Vì sao? Vì trong aáy khoâng coù phaùp hoaëc thaät hoaëc thöôøng, chæ coù phaøm phu tham tröôùc vaøo saéc, thoï, töôûng, haønh, thöùc. Phaøm phu thuû laáy töôùng saéc, thuû laáy töôùng thoï, töôûng, haønh, thöùc, coù ngaõ taâm chaáp tröôùc vaät trong ngoaøi neân thoï thaân sau; vì saéc, thoï, töôûng, haønh, thöùc theá neân khoâng theå giaûi thoaùt sinh giaø beänh cheát, saàu öu khoå naõo, qua laïi naêm ñöôøng. Vì vieäc aáy neân Boà-taùt haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät tính Khoâng, khoâng phaù hoaïi saéc phaùp hoaëc khoâng, hoaëc chaúng khoâng. Vì sao? Vì töôùng saéc tính Khoâng, khoâng phaù hoaïi saéc, nghóa laø cho aáy laø saéc, aáy laø khoâng; thí nhö hö khoâng khoâng phaù hoaïi hö khoâng; hö khoâng beân trong khoâng phaù hoaïi hö khoâng beân ngoaøi, hö khoâng beân ngoaøi khoâng phaù hoaïi

hö khoâng beân trong. Nhö vaäy, saéc khoâng phaù hoaïi tính saéc khoâng, tính saéc khoâng khoâng phaù hoaïi saéc. Vì sao? Vì hai phaùp aáy khoâng coù töï tính coù theå phaù hoaïi. Nghóa laø cho ñoù laø khoâng, ñoù laø chaúng phaûi khoâng, cho ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc cuõng nhö vaäy. Tu-Boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Neáu heát thaûy phaùp laø khoâng, khoâng coù phaân bieät, thì laøm sao Boà-taùt töø khi môùi phaùt taâm laïi ñaây nguyeän raèng: Ta seõ ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Neáu heát thaûy phaùp khoâng coù phaân bieät, laøm sao Boà-taùt phaùt taâm raèng ta seõ ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Neáu phaân bieät caùc phaùp thì khoâng theå ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Ñuùng vaäy, ñuùng vaäy! Neáu Boà-taùt haønh hai töôùng thì khoâng coù Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Neáu phaân bieät laøm hai phaàn thì khoâng coù Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Neáu khoâng hai khoâng phaân bieät caùc phaùp thì ñoù laø Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Boà-ñeà laø troáng khoâng khoâng hai, khoâng phaù hoaïi. Boà-ñeà aáy khoâng haønh trong saéc, khoâng haønh trong thoï, töôûng, haønh, thöùc, cho ñeán cuõng khoâng haønh trong Boà-ñeà. Vì sao? Vì saéc töùc laø Boà-ñeà, Boà-ñeà töùc laø saéc khoâng hai, khoâng phaân bieät, cho ñeán möôøi taùm phaùp khoâng chung cuõng nhö vaäy. Boà-ñeà aáy chaúng phaûi thuû neân haønh, chaúng phaûi xaû neân haønh. Tu-boà-deà baïch Phaät: Baïch ñöùc Theá Toân! Neáu Boà-ñeà cuûa Boà-taùt vì chaúng phaûi thuû neân haønh, chaúng phaûi xaû neân haønh, vaäy thì Boà-ñeà cuûa Boà-taùt haønh choã naøo? Phaät baûo Tu-Boà-ñeà: YÙ oâng nghó sao? Nhö ngöôøi cuûa Phaät bieán hoùa haønh ôû choã naøo? Haønh trong thuû hay haønh trong xaû? Tu-Boà-ñeà thöa: Chaúng phaûi haønh trong thuû, chaúng phaûi haønh trong xaû. Phaät daïy: Boà-ñeà cuûa Boà-taùt cuõng nhö vaäy, chaúng phaûi haønh trong thuû, chaúng phaûi haønh trong xaû. Naøy Tu-boà-ñeà! YÙ oâng nghó sao? A-la-haùn ôû trong moäng, Boà-ñeà haønh choã naøo? Haønh ôû trong thuû hay haønh ôû trong xaû? Thöa khoâng, baïch Theá Toân! Chaúng phaûi haønh trong thuû, chaúng phaûi haønh trong xaû, vì A-la-haùn khoâng bao giôø nguû, laøm sao coù

Boà-ñeà trong moäng hoaëc haønh trong thuû, hoaëc haønh trong xaû! Naøy Tu-boà-ñeà! Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc cuûa Boà-taùt cuõng nhö vaäy, chaúng phaûi haønh trong thuû, chaúng phaûi haønh trong xaû; nghóa laø haønh trong saéc cho ñeán haønh trong trí Nhaát thieát chuûng. Baïch ñöùc Theá Toân! Phaûi chaêng khoâng coù Boà-taùt khoâng haønh möôøi ñòa, khoâng haønh saùu Ba-la-maät, khoâng haønh ba möôi baûy phaùp trôï ñaïo,

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 90 609

khoâng haønh möôøi boán khoâng, khoâng haønh caùc thieàn ñònh, giaûi thoaùt, tam-muoäi, khoâng haønh möôøi löïc cuûa Phaät cho ñeán taùm möôi veû ñeïp tuøy hình maø an truù trong naêm thaàn thoâng, nghieâm tònh coõi Phaät, thaønh töïu tueä giaùc cho chuùng sinh, ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc? Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Ñuùng vaäy, ñuùng vaäy! Nhö lôøi oâng noùi, Boà-taùt khoâng coù choã haønh. Neáu khoâng ñaày ñuû möôøi ñòa, saùu Ba-la-maät, boán thieàn, boán taâm voâ löôïng, boán ñònh voâ saéc, boán nieäm xöù cho ñeán taùm phaàn thaùnh ñaïo, moân giaûi thoaùt Khoâng, Voâ töôùng, Voâ taùc, möôøi löïc cuûa Phaät cho ñeán taùm möôi veû ñeïp tuøy hình, thöôøng haønh phaùp xaû, phaùp khoâng sai laàm; khoâng ñaày ñuû caùc phaùp aáy thì troïn khoâng ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Boà-taùt aáy truù trong töôùng saéc, truù trong töôùng thoï, töôûng, haønh, thöùc, truù trong töôùng Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, coù theå ñaày ñuû möôøi ñòa cho ñeán ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Töôùng aáy thöôøng tòch dieät, khoâng coù phaùp coù theå taêng coù theå giaûm coù theå sinh dieät, coù theå nhô saïch, coù theå ñaéc ñaïo, coù theå ñaéc quaû, vì theo phaùp theá ñeá neân Boà-taùt ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, chaúng phaûi theo ñeä nhaát nghóa ñeá. Vì sao? Vì trong ñeä nhaát nghóa ñeá khoâng coù saéc cho ñeán khoâng coù Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, cuõng khoâng coù ngöôøi haønh Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Heát thaûy phaùp aáy ñeàu theo theá ñeá neân noùi chaúng phaûi ñeä nhaát nghóa ñeá. Naøy Tu-boà-ñeà! Boà-taùt töø khi môùi phaùt taâm laïi ñaây haønh Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, Boà-ñeà cuõng khoâng theâm, chuùng sinh cuõng khoâng bôùt, Boà-taùt cuõng khoâng coù theâm bôùt. Tu-boà-ñeà! YÙ oâng nghó sao? Neáu ngöôøi khi môùi ñaéc ñaïo truù trong tam-muoäi voâ giaùn ñöôïc caên voâ laäu thaønh töïu quaû Tu-ñaø-hoaøn cho ñeán quaû A-la-haùn thì theo oâng, luùc baáy giôø ngöôøi aáy coù ñöôïc gì, hoaëc moäng, hoaëc taâm, hoaëc ñaïo, hoaëc ñaïo quaû chaêng? Tu-boà-ñeà thöa: Thöa khoâng, baïch Theá Toân! Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Laøm sao bieát ñöôïc ñaïo A-la-haùn? Baïch ñöùc Theá Toân! Vì theo theá ñeá neân phaân bieät goïi laø ñaïo A-la-haùn. Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Ñuùng vaäy, ñuùng vaäy! Vì theo phaùp theá ñeá neân noùi laø Boà-taùt, noùi laø saéc, thoï, töôûng, haønh, thöùc cho ñeán trí Nhaát thieát chuûng. Trong Boà-ñeà aáy khoâng coù phaùp coù theå ñöôïc, hoaëc theâm hoaëc bôùt, vì caùc phaùp tính Khoâng. Caùc phaùp tính Khoâng coøn khoâng theå ñöôïc, huoáng gì ñöôïc taâm sô ñòa cho ñeán taâm ñeä thaäp ñòa, saùu Ba-la-maät, ba möôi baûy phaùp trôï ñaïo, tam-muoäi Khoâng, Voâ töôùng, Voâ taùc cho ñeán heát thaûy Phaät phaùp laïi coù theå coù ñöôïc? Khoâng coù leõ aáy. Nhö vaäy, Boà-taùt haønh

Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc lôïi ích chuùng sinh. LUAÄN: Phaåm treân Tu-boà-ñeà moãi moãi nhaân duyeân ñeàu vaán naïn: Neáu caùc phaùp laø tính Khoâng thì laøm sao coù naêm ñöôøng sinh töû, phaùp thieän vaø baát thieän? Nay ôû ñaây vaán naïn veà chuùng sinh raèng: Neáu chuùng sinh roát raùo khoâng theå coù ñöôïc, thì Boà-taùt vì ai neân haønh Baùt-nhaõ Ba- la-maät? Tröôùc laø vaán vaïn phaùp vì chuùng sinh, nay vaán naïn chuùng sinh vì phaùp. Phaät ñaùp: Vì thaät teá neân Boà-taùt haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Coøn yù Tu-boà-ñeà muoán noùi: Vì ñoä chuùng sinh neân Boà-taùt haønh Baùt-nhaõ Ba- la-maät. YÙ Phaät traû lôøi: Chuùng sinh giaû danh hö doái, roát raùo khoâng theå coù ñöôïc; Boà-taùt chæ vì heát thaûy thaät phaùp neân haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, thaät phaùp töùc laø thaät teá. Hoûi: Heát thaûy Boà-taùt thaáy chuùng sinh khoå naõo, vì ñoä chuùng sinh neân phaùt taâm ñaïi bi, nay côù gì noùi vì thaät teá? Ñaùp: Boà-taùt môùi phaùt taâm chæ vì dieät khoå cho chuùng sinh neân phaùt taâm ñaïi bi. Khoå ñoù laø giaø, beänh, cheát vaø thaân taâm suy naõo, laøm sao dieät khoå aáy? Tìm nhaân duyeân cuûa khoå laø do sinh, nhö Phaät noùi trong möôøi hai nhaân duyeân: Vì nhaân duyeân gì neân coù giaø beänh cheát? Laø vì coù sinh. Hoûi: Heát thaûy chuùng sinh cuõng ñeàu bieát sinh laøm nhaân duyeân cho khoå, vaäy Boà-taùt coù gì ñaëc bieät? Ñaùp: Chuùng sinh khoâng bieát do sinh coù khoå. Neáu khi gaëp khoå chæ oaùn haän ngöôøi khaùc, coøn töï mình coù ñieàu khoâng öa thích, khoâng bao giôø sinh oaùn mình; vì theá maø taêng tröôûng kieát söû neân caøng laøm taêng tröôûng vieäc sinh, khoâng bieát nguyeân nhaân thaät cuûa khoå. Coù ngöôøi khoâng coù caùc saàu naõo veà roi gaäy, ñao binh, maø chæ coù söï cheát khoå, söï cheát khoå aáy töø ñaâu ñeán? Chính laø töø sinh ñöa ñeán. Laïi nöõa, roi gaäy, ñao binh, saàu naõo ñeàu do sinh neân coù; caùc vieäc khaùc hoaëc coù khoå, hoaëc khoâng khoå, coøn vieäc sinh chaéc chaén coù khoå. Chính ngay ngöôøi ñaïi trí vaø chö thieân, heã coù sinh chaéc coù cheát, coù cheát chaéc coù khoå. Theá neân bieát, sinh chaéc chaén laø goác cuûa khoå; nhö coû caây coù sinh neân chaéc chaén coù theå ñoát chaùy, neáu khoâng sinh thì tuy coù löûa döõ, gioù maïnh maø cuõng khoâng ñoát chaùy huûy hoaïi ñöôïc. Boà-taùt ñaõ bieát ñöôïc nhaân duyeân cuûa khoå, laïi suy ñeán laø do sinh; sinh laøm nhaân duyeân cho höõu: Höõu ñaây laø Duïc höõu, Saéc höõu vaø Voâ saéc höõu. Tham ñaém ba höõu aáy khôûi caùc nghieäp thieän aùc, ñoù laø nhaân cuûa sinh. Nhaân cuûa höõu laø boán thuû. Nhaân duyeân cuûa thuû laø caùc phieàn naõo tham, aùi... Khi coøn beù chöa theå taïo nghieäp, neân goïi laø aùi; khi khoân lôùn, coù theå taïo nghieäp neân goïi laø thuû. Duïc thuû, kieán thuû, giôùi caám thuû, ngaõ ngöõ thuû; vì thuû tröôùc boán vieäc aáy neân coù

theå khôûi taïo caùc nghieäp. Nhaân duyeân cuûa aùi laø ba thoï; nhaân duyeân cuûa thoï laø saùu caên vaø xuùc thoï. Xuùc laø caùc taâm soá phaùp thoï...; caên, traàn, thöùc, ba vieäc aáy hoøa hôïp neân trong taâm sinh ra taâm soá thoï... Caên baûn tuy coù ba vieäc hoøa hôïp laïi maø sinh xuùc, laøm choã nöông döïa cuûa saùu caên neân

chæ noùi saùu nhaäp. Nhaân duyeân cuûa saùu nhaäp laø danh saéc; saùu nhaäp tuy chính laø phaàn danh saéc, thaønh töïu goïi laø saùu nhaäp, chöa thaønh töïu goïi laø danh saéc; saéc thaønh töïu goïi laø naêm nhaäp; danh thaønh töïu goïi laø moät nhaäp. Khi ôû trong baøo thai, do nhaân duyeân thöù lôùp goïi laø danh saéc. Nhaân duyeân cuûa danh saéc laø thöùc, neáu thöùc khoâng vaøo thai ngay luùc ñaàu thì quaùi thai luùc ñaàu bò tan raõ. Thöùc laø naêm uaån cuûa thaân trung aám, vì naêm uaån ñoù vi teá neân chæ goïi laø thöùc. Neáu thöùc khoâng vaøo maø thai thaønh töïu, thì nhö khi moïi vieäc khaùc hoøa hôïp, ñeàu coù theå thaønh thai caû hay sao? Hoûi: Do nhaân duyeân gì maø thöùc vaøo thai? Ñaùp: Vì nhaân duyeân cuûa haønh. Haønh töùc laø ba nghieäp quaù khöù. Nghieäp daãn thöùc vaøo thai, nhö gioù thoåi ñoám löûa bay ñi giöõa khoâng, ñoám löûa aáy nöông nôi gioù; ñôøi tröôùc khi laøm thaân ngöôøi, vì saùu thöùc neân khi meänh chung, nghieäp daãn thöùc vaøo thai. Hoûi: Nghieäp noùi treân kia sao goïi laø höõu? Nghieäp noùi ôû ñaây sao goïi laø haønh? Ñaùp: Nghieäp treân kia laø nghieäp ñôøi nay, vì noù coù vò lai neân goïi laø höõu. Nghieäp nôi ñaây laø nghieäp ñôøi quaù khöù ñaõ dieät roài, chæ coù teân neân goïi laø haønh. Nhaân duyeân cuûa haønh aáy do voâ minh, heát thaûy phieàn naõo tuy laø nghieäp duyeân quaù khöù, nhöng voâ minh laø caên baûn neân chæ goïi laø voâ minh. Ñôøi nay chaáp tröôùc aùi vaø thuû nhieàu neân laáy teân aùi vaø thuû, coøn trong quaù khöù laø choã sinh nghi, vaø taø kieán nhieàu, neân chæ goïi laø voâ minh. Nay ñaây caùi laøm caên baûn cho heát thaûy khoå naõo, ñoù laø voâ minh. Hoûi: Sinh töû voâ thæ trieån chuyeån raát nhieàu, côù sao chæ giôùi haïn ngang voâ minh? Ñaùp: Vieäc aáy tröôùc ñaõ ñaùp roài. Boà-taùt suy nghó: Vì ngöôøi ta töø choã khoå ñöôïc thoaùt neân tìm nguyeân nhaân cuûa khoå. Caùi khoå giaø cheát quaù khöù vaø hieän taïi cuûa chuùng sinh khoâng coù theå tröø ñöôïc, chæ tröø ñöôïc caùi khoå giaø cheát trong ñôøi vò lai, neân döùt söï töông tuïc, khoâng ñeå cho sinh trôû laïi. Nhö vò thaày thuoác gioûi khoâng theå trò beänh quaù khöù, beänh hieän taïi cuõng khoâng theå trò, uoáng thuoác chæ coù theå trò beänh saép phaùt sinh, phaù söï noùng laïnh, khoâng cho phaùt sinh trôû laïi. Laïi nhö nhaø bò löûa chaùy, khoâng phaûi vì ngoïn löûa ñaõ qua neân coá gaéng dieät, cuõng khoâng vì ngoïn löûa hieän taïi neân coá gaéng dieät, chæ vì ngoïn löûa saép ñeán, khoâng ñeå cho noù chaùy tieáp neân coá gaéng dieät. Thaày thuoác gioûi, ngöôøi chöõa löûa sieâng duøng phöông tieän

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 90 612

khoâng hö phí, Boà-taùt dieät khoå naõo cho chuùng sinh cuõng nhö vaäy. Söï khoå quaù khöù ñaõ dieät khoâng coøn gì ñeå dieät, söï khoå hieän taïi do nhaân duyeân ñôøi tröôùc ñaõ thaønh töïu neân cuõng khoâng theå dieät, chæ phaù nhaân duyeân caùc khoå giaø, cheát trong ñôøi töông lai, neân phaù söï sinh aáy thì khoå giaø cheát töï nhieân chaám döùt. Theá neân Boà-taùt muoán dieät söï sinh, laø nhaân duyeân cuûa khoå giaø cheát trong ñôøi vò lai. Boà-taùt muoán dieät nhaân duyeân sinh, neân dieät höõu trong ñôøi hieän taïi. Höõu trong ñôøi hieän taïi coù taùm nhaân duyeân: 1. Nghieäp höõu laäu; 2. Caùc phieàn naõo hieän taïi, ñoù laø boán höõu vaø moät aùi; hai thöù phieàn naõo aáy töø hai taâm soá phaùp phaùt sinh, ñoù laø thoï vaø xuùc.

Xuùc sinh taát caû taâm soá phaùp, vì xuùc sinh tröôùc thoï neân ñöôïc goïi xuùc laø nhaân duyeân cuûa thoï. Thoï tuy sinh ba ñoäc maø ñoái vôùi chuùng sinh aùi laø phieàn naõo cuõ. Nhaân duyeân cuûa xuùc laø saùu nhaäp beân trong, nhö tröôùc noùi. Tuy coù saùu nhaäp beân ngoaøi, nhöng neáu khoâng coù saùu nhaäp beân trong, thì xuùc taâm sôû... khoâng sinh ñöôïc. Theá neân saùu nhaäp beân trong ñöôïc goïi teân saùu nhaäp. Danh vaø saéc laø nhaân duyeân cuûa saùu nhaäp nhö trong ñaây noùi, thöùc môùi vaøo thai laø nhaân duyeân cuûa danh saéc, thöùc vaø danh saéc ôû trong thai, nôi ñaây tuy coù saùu nhaäp, vì chöa thaønh töïu, chöa theå coù taùc duïng neân chöa ñöôïc goïi danh töï saùu nhaäp maø chæ goïi laø danh saéc. Khi ñaõ sinh haøi nhi, chöa theå coù taïo nghieäp, chæ coù saùu nhaäp; daàn daàn khoân lôùn, coù saùu xuùc, nhö tieåu nhi ñaïp löûa, ñi treân baêng, chæ coù xuùc chöù chöa bieát khoå vui; daàn khoân lôùn, thoï khoå vui nhöng chöa öa ñaém saâu, nhö tieåu nhi tuy giaän nhöng chöa theå khôûi aùc nghieäp saùt, tuy möøng nhöng chöa theå khôûi nghieäp thieän boá thí... Tuoåi thaønh ngöôøi gaëp khoå sinh giaän, gaëp vui sinh öa töùc laø aùi; tìm caùc thöù vui neân coù boán thuû laø duïc thuû...; khi thuû thì hay khôûi leân caùc nghieäp thieän aùc; neáu bieát nghieäp duyeân nôi voâ minh cuûa moät ñôøi tröôùc thì coù theå nhôù bieát muoân ñôøi. Thí nhö hieän taïi löûa noùng, löûa quaù khöù vò lai cuõng nhö vaäy. Neáu laïi tìm goác ngoïn nhaân duyeân cuûa voâ minh thì voâ cuøng, töùc rôi vaøo bieân kieán, maát ñaïo Nieát-baøn, theá neân khoâng neân tìm. Neáu laïi tìm thì ñoïa vaøo hyù luaän, chaúng phaûi Phaät phaùp. Boà-taùt vì muoán döùt voâ minh neân tìm theå töôùng voâ minh; khi tìm lieàn vaøo roát raùo khoâng. Vì sao? Vì kinh Phaät noùi töôùng voâ minh: Laø khoâng bieát phaùp trong, khoâng bieát phaùp ngoaøi, khoâng bieát phaùp trong ngoaøi. Boà-taùt do noäi khoâng maø quaùn phaùp trong, phaùp trong lieàn khoâng; do ngoaïi khoâng maø quaùn phaùp ngoaøi, phaùp ngoaøi lieàn khoâng; do noäi ngoaïi khoâng maø quaùn phaùp trong ngoaøi, phaùp trong ngoaøi lieàn khoâng. Nhö vaäy, heát thaûy ñeàu laø töôùng voâ minh, nhö phaåm tröôùc trong kinh Ñöùc Nöõ phaù voâ minh ñaõ noùi roäng. Laïi nöõa, Boà-taùt tìm theå töôùng voâ minh töùc laø minh; nghóa laø thaät töôùng caùc phaùp goïi laø thaät teá. Quaùn caùc phaùp nhö huyeãn nhö hoùa, chuùng sinh

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 90 613

vì ñieân ñaûo neân khôûi caùc phieàn naõo, gaây nghieäp toäi aùc, luaân chuyeån naêm ñöôøng, chòu khoå sinh töû; thí nhö taèm nhaû tô töï troùi mình, vaøo trong nöôùc soâi löûa chaùy; chuùng sinh phaøm phu cuõng nhö vaäy, khi môùi sinh ra chöa coù caùc phieàn naõo, veà sau töï sinh caùc phieàn naõo tham duïc, saân giaän, nhaân phieàn naõo aáy neân che laáp chaân trí, chuyeån ñoåi thaân, thoï löûa chaùy, nöôùc soâi trong ñòa nguïc. Boà-taùt bieát phaùp aáy goác ngoïn ñeàu khoâng, chæ chuùng sinh vì ñieân ñaûo sai laàm neân thoï khoå nhö vaäy. Boà-taùt ñoái vôùi chuùng sinh aáy khôûi taâm töø bi, muoán phaù ñieân ñaûo aáy neân tìm thaät phaùp, haønh Baùt-nhaõ Ba-la- maät, thoâng suoát thaät teá; duøng moãi moãi nhaân duyeân giaùo hoùa chuùng sinh khieán an truù trong thaät teá. Theá neân an truù thaät teá, khoâng coù loãi. Laïi nöõa, trong kinh noùi, neáu chuùng sinh teá vôùi thaät teá khaùc nhau

thì Boà-taùt khoâng theå haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Khaùc laø, thaät teá roát raùo khoâng, coøn chuùng sinh teá quyeát ñònh coù; neáu nhö vaäy thì neân vaán naïn: Neáu töôùng caùc phaùp thaät teá laø khoâng, laøm sao Boà-taùt vì chuùng sinh neân tu thaät teá aáy? Coøn neáu chuùng sinh roát raùo khoâng maø thaät teá nhaát ñònh coù, nhö vaäy khoâng coù chuùng sinh thì khoâng coù lôïi ích gì, Boà-taùt vì ai neân haønh thaät teá? Song nay, chuùng sinh teá thaät söï khoâng khaùc vôùi thaät teá neân haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät; muoán giaùc ngoä chuùng sinh cuoàng hoaëc, ñieân ñaûo neân haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khieán chuùng sinh an truù trong thaät teá maø khoâng phaù hoaïi thaät teá. Khi aáy, Tu-boà-ñeà laïi hoûi: Neáu chuùng sinh teá vaø thaät teá khoâng khaùc nhau, laøm sao laáy thaät teá ñeå vaøo thaät teá? Töï tính Khoâng theå ôû trong töï tính, nhö ñaàu ngoùn tay khoâng theå töï chaïm ñaàu ngoùn tay? Phaät chaáp thuaän yù aáy raèng: Boà-taùt do söùc phöông tieän neân kieán laäp chuùng sinh nôi thaät teá, maø chuùng sinh vaø thaät teá khoâng khaùc nhau; chuùng sinh vaø thaät teá laø moät cuõng khoâng theå coù ñöôïc. Neáu laø moät thì phaù hoaïi töôùng thaät teá. Vì sao? Vì ñoù laø moät tính. Boà-taùt bieát hai phaùp aáy chaúng moät chaúng hai, cuõng khoâng chaúng moät, cuõng khoâng chaúng hai, roát raùo tòch dieät khoâng coù töôùng hyù luaân. Boà-taùt sinh taâm ñaïi bi, chæ muoán keùo chuùng sinh ra khoûi ñieân ñaûo neân giaùo hoùa chuùng sinh. Tu-boà-ñeà hoûi: Sao goïi laø phöông tieän? Phaät daïy: Boà-taùt khi haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, do söùc phöông tieän neân kieán laäp chuùng sinh trong Thí Ba-la-maät, noùi raèng boá thí aáy tieàn teá, haäu teá khoâng, trung teá cuõng khoâng, nhö trong Kinh ñaây noùi roäng. Boà-taùt bieát thaät teá laø ñaït ñeán bieân teá chuùng sinh, nhö trong phaåm Boá thí tröôùc ñaõ noùi. Chuùng sinh nghe roài phaùt taâm, cheû moûng phieàn naõo, raát öa boá thí. Boà-taùt thöông xoùt chuùng sinh: Ta ñaõ töø trong choã xan tham keùo hoï ra, sao nay laïi ñaém vaøo boá thí! Chuùng sinh neáu thoï heát phöôùc boá thí trôû laïi thoï

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 90 614

caùc khoå naõo; laïi vì höôûng thoï phöôùc ñöùc giaøu sang, gaây ra toäi lôùn thì ñoïa ñòa nguïc. Theá neân thöông chuùng sinh aáy ñöôïc vui trong choác laùt maø thoï khoå laâu daøi. Do vaäy, Boà-taùt vì chuùng sinh noùi thaät töôùng cuûa boá thí laø roát raùo khoâng, noùi raèng: Söï boá thí quaù khöù ñaõ döùt, khoâng theå thaáy, khoâng theå naém baét ñöôïc, khoâng theå duøng, chæ coù theå nhôù nghó, nhö nhôù nghó vieäc thaáy trong moäng khoâng khaùc nhau; vieäc boá thí vò lai chöa sinh neân cuõng khoâng coù gì, roát raùo khoâng. Boá thí tieàn teá, haäu teá khoâng coù nhö vaäy neân trung teá cuõng khoâng coù, nhö trong phaåm Phaù saùu traàn, Phaù saéc phaùp noùi: Vieäc boá thí hieän taïi tuy maét thaáy nhöng phaân tích töøng phaàn cho ñeán vi traàn khoâng theå coù ñöôïc. Boá thí trong ba ñôøi khoâng, ngöôøi thí, ngöôøi thoï vaø quaû baùo cuõng nhö vaäy. Boà-taùt noùi vôùi ngöôøi boá thí raèng: Phaùp boá thí laø cöûa ban ñaàu vaøo Phaät phaùp, trong thaät teá, töôùng thaät teá cuõng khoâng coù, huoáng gì boá thí! Ngöôi chôù nghó, chôù ñaém tröôùc vaøo phaùp boá thí; neáu khoâng nghó, khoâng ñaém tröôùc theå töôùng boá thí, thì ngöôøi boá thí nhö vaäy môùi ñöôïc vò cam loà, quaû cam loà. Vò cam loà laø taùm phaàn thaùnh

ñaïo; quaû cam loà laø Nieát-baøn. Boà-taùt tuy truù trong thaät teá maø do söùc phöông tieän ñem moân boá thí ñoä chuùng sinh. Caùc Ba-la-maät khaùc cuõng nhö vaäy. Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Neáu heát thaûy phaùp tính Khoâng, maø trong tính Khoâng coù phaùp vaø phi phaùp, cuõng khoâng coù chuùng sinh thì Boà-taùt laøm sao truù trong tính Khoâng caàu trí Nhaát thieát chuûng? Phaät daïy: Boà-taùt vì an laäp trong tính Khoâng cho neân coù theå haønh boá thí... Tu-boà-ñeà hoûi: Tính Khoâng phaù heát thaûy phaùp, saïch heát khoâng coøn thöøa, laøm sao Boà-taùt truù trong tính Khoâng maø coù theå haønh boá thí... Phaät chaáp thuaän yù Tu-boà-ñeà vaø noùi nhaân duyeân: Boà-taùt bieát thaät töôùng caùc phaùp vaø truù trong aáy neân coù theå ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Thaät töôùng caùc phaùp töùc laø tính Khoâng. Neáu caùc phaùp laø tính chaúng khoâng thì Boà-taùt khoâng theå truù trong tính Khoâng aáy ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc vaø vì chuùng sinh thuyeát phaùp tính Khoâng, laø thuyeát saéc tính Khoâng, thoï, töôûng, haønh, thöùc tính Khoâng, cho ñeán trí Nhaát thieát chuûng vaø söï döùt phieàn naõo taäp khí cuõng tính Khoâng. Laïi nöõa, neáu tính möôøi taùm Khoâng chaúng Khoâng, thì aáy laø phaù hoaïi theå khoâng. Vì sao? Vì möôøi taùm Khoâng, coù theå laøm cho heát thaûy phaùp Khoâng, neáu töï mình chaúng Khoâng thì laø hö doái. Neáu töï mình chaúng Khoâng thì ñoïa vaøo beân chaáp thöôøng, sinh ra phieàn naõo. Tính Khoâng, khoâng coù truù xöù thaät, khoâng töø ñaâu ñeán, khoâng ñi ñeán ñaâu; aáy goïi laø phaùp töôùng thöôøng truù. Phaùp töôùng thöôøng truù laø teân khaùc cuûa tính Khoâng,

cuõng goïi laø thaät töôùng caùc phaùp; trong thaät töôùng aáy khoâng coù sinh dieät, tính Khoâng theâm bôùt, tính Khoâng nhô saïch. Boà-taùt truù trong aáy thaáy heát phaùp laø tính Khoâng, ñoái vôùi Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc khoâng nghi, khoâng hoái. Vì sao? Vì khoâng thaáy phaùp coù theå laøm chöôùng ngaïi; do söùc phöông tieän neân ñoä thoaùt chuùng sinh. Söùc phöông tieän laø roát raùo khoâng coù phaùp, cuõng khoâng coù chuùng sinh maø vaãn ñoä chuùng sinh. Hoûi: Neáu chuùng sinh vaø phaùp töø tröôùc laïi ñaây khoâng coù vaäy thì vì ai maø Boà-taùt duøng söùc phöông tieän, vì ai ñoä thoaùt? Ñaùp: Tính Khoâng laø tính Khoâng cuõng khoâng coù, oâng vì côù gì thuû laáy töôùng cuûa tính Khoâng aáy ñeå vaán naïn? Neáu coù töôùng cuûa tính Khoâng thì môùi neân vaán naïn! Laïi nöõa, ngöôøi bieát ñöôïc thaät töôùng caùc phaùp laø bieát tính Khoâng aáy. Ngöôøi aáy bieát caùc phaùp tính Khoâng khoâng coù phaùp, khoâng coù chuùng sinh; phaøm phu chöa bieát ñöôïc thaät töôùng neân moãi moãi öùc töôûng phaân bieät; thí nhö ngöôøi cuoàng voïng chaáp choã thaáy bieát, cho laø thaät coù. Vì cöùu ñoä ngöôøi phaøm phu cuoàng si neân vì chuùng sinh noùi ôû trong si cuoàng coù phaân bieät caùc phaùp aáy, coøn trong thaät phaùp thì khoâng coù. Boà-taùt muoán ñaày ñuû baûn nguyeän maø khoâng ñaém tröôùc tính Khoâng cho neân coù theå ñoä chuùng sinh; thì vieäc aáy khoâng neân vaán naïn. Laïi nöõa, trong Kinh naøy Phaät töï noùi nhaân duyeân: Trong tính Khoâng, chuùng sinh khoâng theå coù ñöôïc, keû bieát keû thaáy cuõng khoâng theå coù ñöôïc, cho ñeán taùm möôi veû ñeïp tuøy hình cuõng

nhö vaäy. Song Boà-taùt kieán laäp phaùp aáy vì chuùng sinh thuyeát giaûng, ñaây laø theo theá ñeá, chaúng phaûi thaät nghóa. Trong Kinh ñaây Phaät neâu ví duï: Nhö ngöôøi cuûa Phaät bieán hoùa, ngöôøi bieán hoùa aáy hoùa laøm boán boä chuùng maø vì hoï thuyeát phaùp, thì coù theå coù ngöôøi ñaéc ñaïo chaêng? Tu-boà-ñeà thöa: Khoâng. Vì sao? Vì thaät khoâng coù caên baûn, laøm sao coù ngöôøi ñaéc Tu-ñaø-hoaøn cho ñeán Phaät quaû? Boà-taùt thuyeát phaùp ñoä chuùng sinh cuõng nhö vaäy. Chuùng sinh khoâng coù thaät töôùng nhaát ñònh, chæ muoán keùo chuùng sinh ra khoûi ñieân ñaûo, ñaët vaøo choã khoâng ñieân ñaûo. Khoâng ñieân ñaûo cuõng khoâng coù xöù sôû, trong aáy khoâng coù chuùng sinh, cho ñeán khoâng coù keû bieát keû thaáy. Tuy tính Khoâng laø moät töôùng maø keû ñieân ñaûo nhieàu, keû khoâng ñieân ñaûo ít; theá neân quyù tính Khoâng, khoâng ñieân ñaûo aáy. Boà-taùt truù trong aáy chæ phaù voïng töôûng cuûa chuùng sinh, chöù khoâng phaù chuùng sinh. Laïi, phaùp voâ laäu cho ñeán taùm phaàn thaùnh ñaïo, tuy laø voâ laäu, nhöng vì sinh dieät neân khoâng nhö ñeä nhaát nghóa ñeá. Naøy Tu-boà-ñeà! Tính Khoâng aáy chö Phaät chæ coù ñaïo aáy, khoâng coù ñaïo gì khaùc. Vì sao? Vì chö Phaät ñeàu caàu thaät trí, caàu phaùp khoâng hoaïi khoâng khaùc; tuy coù möôøi löïc, boán ñieàu khoâng sôï khaùc nhau maø khoâng

goïi laø moät ñaïo. Vì sao? Vì caùc phaùp aáy ñeàu laø phaùp höõu vi, voâ thöôøng, chuyeån bieán; trong tính Khoâng aáy khoâng coù chuùng sinh, cuõng khoâng coù saéc phaùp... Boà-taùt khoâng vì Boà-taùt ñaïo, maø chæ vì tính Khoâng cho neân caàu Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Hoûi: Theá naøo laø tính Khoâng, theá naøo laø Boà-taùt ñaïo? Ñaùp: Trong ñeä nhaát nghóa khoâng coù phaân bieät, trong theá ñeá coù phaân bieät. Thaät töôùng caùc phaùp laø tính Khoâng; boá thí... cho ñeán taùm möôi veû ñeïp tuøy hình laø ñaïo Boà-taùt. Tuy haønh ñaïo aáy maø khoâng vì ñaïo aáy, chæ vì caàu tính Khoâng; theá neân noùi khoâng vì Boà-taùt ñaïo neân haønh tính Khoâng. Tröôùc cuõng tính Khoâng, giöõa cuõng tính Khoâng, sau cuõng tính Khoâng; töø tröôùc laïi ñaây thöôøng Khoâng, khoâng coù ngöôøi laøm, chaúng phaûi vì söùc phöôùc ñöùc neân laøm cho khoâng, cuõng chaúng phaûi vì söùc trí tueä neân laøm cho Khoâng, chæ vì tính noù töï nhö vaäy. Chö Phaät, Hieàn Thaùnh do söùc phöôùc ñöùc lôùn, trí tueä, phöông tieän neân phaù ñieân ñaûo trong taâm chuùng sinh kh- ieán bieát tính Khoâng; thí nhö hö khoâng tính thöôøng thanh tònh, khoâng dính buïi môø; hoaëc khi gioù maây che môø, ngöôøi ñôøi lieàn noùi hö khoâng khoâng saïch, laïi khi gioù maïnh thoåi saïch maây môø lieàn noùi hö khoâng trong saïch, maø hö khoâng thaät khoâng nhô khoâng saïch; Phaät cuõng nhö vaäy. Vì ngoïn gioù thuyeát phaùp maïnh thoåi heát maây muø ñieân ñaûo khieán ñöôïc trong saïch, nhöng phaùp tính thöôøng töï khoâng nhô khoâng saïch. Boà-taùt vì bieát heát thaûy phaùp laø tính Khoâng, cho neân coù theå haønh caùc ñaïo ñoä chuùng sinh. Ñaày ñuû heát thaûy ñaïo, nghieâm tònh coõi Phaät, giaùo hoùa chuùng sinh, khi ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, tuøy yù soáng laâu. Tuøy yù soáng laâu laø Boà-taùt ñöôïc Voâ sinh phaùp nhaãn. Vaøo Boà-taùt ñaïo nhö huyeãn, coù theå moät luùc bieán hoùa laøm ngaøn vaïn öùc thaân, ôû khaép möôøi phöông tu

ñaày ñuû caùc Boà-taùt ñaïo; ôû trong moãi coõi nöôùc tuøy thoï maïng cuûa chuùng sinh daøi ngaén maø thoï thaân hình; nhö ñöùc Thích-Ca Vaên Maâu Ni Phaät ôû coõi nöôùc naøy soáng laâu traêm tuoåi coøn ôû coõi Phaät Trang Nghieâm soáng laâu voâ soá kieáp. Phaät phaùp laø ñeä nhaát, baát khaû tö nghì trong naêm vieäc baát khaû tö nghì. Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Heát thaûy phaùp tính Khoâng laø nhaân phaùp cuûa chö Phaät, neáu ngoä ñöôïc phaùp aáy thì goïi laø Phaät, neáu thuyeát phaùp aáy goïi laø vì ñoä chuùng sinh. Ba ñôøi caùc ñöùc Phaät ñeàu nhö vaäy. Lìa tính Khoâng aáy thì khoâng coù ñaïo, khoâng coù quaû. Ñaïo laø taùm phaàn thaùnh ñaïo; quaû laø baûy baäc quaû. Vì sao? Vì neáu lìa tính Khoâng maø rieâng coù phaùp nhaát ñònh thì sinh taâm chaáp thuû töôùng; chaáp thuû töôùng neân khoâng theå lìa duïc; khoâng lìa duïc thì khoâng coù ñaïo, khoâng coù quaû. Neáu lìa tính Khoâng thì tuy haønh boá thí, trì giôùi, töø bi hyû xaû, tuy khoâng ñoïa aùc ñaïo ñöôïc sinh leân coõi trôøi, maø khi phöôùc heát thì trôû laïi ñoïa vaøo aùc nhö cuõ. Coøn haønh tính Khoâng cuõng khoâng chaáp tröôùc

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 90 617

tính Khoâng, töùc laø Nieát-baøn. Haønh caùc phaùp khaùc, sinh taâm chaáp tröôùc neân coù thoái thaát. Neáu haønh tính Khoâng naøy thì khoâng coù thoái thaát. Tu-boà-ñeà vui möøng baïch Phaät raèng: Raát hy höõu! Boà-taùt haønh tính Khoâng aáy cuõng khoâng phaù hoaïi töôùng cuûa tính Khoâng. Phaät daïy: Neáu saéc phaùp... vôùi tính Khoâng khaùc nhau, thì Boà-taùt khoâng ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Vì sao? Vì coù phaùp nhaát ñònh thì khoâng theå xa lìa. Nay saéc phaùp... tính thaät Khoâng, Boà-taùt bieát phaùp aáy roài ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Vì sao? Vì trong aáy khoâng coù moät phaùp nhaát ñònh thöôøng, chæ phaøm phu vì sinh taâm chaáp ngaõ, ñaém tröôùc phaùp trong, phaùp ngoaøi, khoâng ñöôïc giaûi thoaùt sinh giaø beänh cheát; theá neân Boà-taùt haønh tính Khoâng aáy, hoøa hôïp vôùi saùu Ba- la-maät, khoâng phaù hoaïi töôùng caùc phaùp saéc... nghóa laø khoâng noùi saéc... hoaëc khoâng, hoaëc chaúng khoâng, hoaëc khoâng chaúng khoâng, hoaëc chaúng phaûi khoâng chaúng phaûi chaúng khoâng; khoâng noùi, khoâng chæ baøy caùc phaùp töôùng nhö vaäy, aáy goïi laø khoâng phaù hoaïi. Vì sao? Vì thaät töôùng cuûa saéc töùc laø tính Khoâng, tính Khoâng thì laøm sao töï phaù hoaïi tính Khoâng? Cho ñeán tính Boà-ñeà cuõng nhö vaäy. Trong Kinh ñaây Phaät noùi thí duï: Hö khoâng beân trong khoâng phaù hoaïi hö khoâng beân ngoaøi, vì ñoàng theå. Tu-boà-ñeà hoûi: Neáu caùc phaùp laø tính Khoâng, khoâng coù sai khaùc, thì Boà-taùt ôû choã naøo ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc? Phaät chaáp thuaän yù aáy raèng: Ñuùng vaäy. Neáu phaân bieät coù hai töôùng thì khoâng ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc laø thaät trí tueä, khoâng haønh ôû trong saéc phaùp; nghóa laø khoâng ñaém, khoâng nhieãm saéc phaùp... Vì sao? Vì trí tueä aáy khoâng thuû saéc cho neân haønh; theá neân khoâng haønh trong saéc. Tu-boà-ñeà laïi hoûi: Neáu Boà-ñeà khoâng haønh trong chaáp thuû, khoâng haønh trong xaû, vaäy seõ haønh choã naøo? Thuû laø thaät phaùp; xaû boû laø khoâng phaùp. Thuû goïi laø chaáp tröôùc haønh; xaû boû goïi laø khoâng chaáp tröôùc haønh. Thuû goïi laø hai haønh; xaû boû goïi laø

khoâng hai haønh; phaân bieät nhö vaäy. Phaät hoûi ngöôïc laïi Tu-boà-ñeà: YÙ oâng nghó sao? Ngöôøi cuûa Phaät bieán hoùa ra haønh ôû choã naøo? Tu-boà-ñeà thöa: Ngöôøi bieán hoùa aáy khoâng coù choã haønh, vì ngöôøi bieán hoùa khoâng coù taâm taâm soá phaùp; Boà-ñeà cuõng nhö vaäy. Phaät laïi hoûi: YÙ oâng nghó sao? Boà-ñeà cuûa A-la-haùn ôû trong moäng, haønh ôû choã naøo? Tu-boà-ñeà thöa: A-la-haùn coøn khoâng nguû, huoáng gì Boà-ñeà ôû trong moäng maø coù choã haønh! Hoûi: Boà-ñeà coù ba thöù: A-la-haùn Boà-ñeà, Bích-chi Phaät Boà-ñeà vaø Phaät Boà-ñeà. A-la-haùn khoâng haønh trong taâm höõu laäu, khoâng haønh trong taâm

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 90 618

voâ kyù, chæ haønh trong taâm voâ laäu, côù gì Phaät hoûi Boà-ñeà cuûa A-la-haùn trong moäng laø haønh ôû choã naøo? Ñaùp: A-la-haùn laø thaùnh nhaân saïch heát laäu hoaëc neân khoâng coù moäng. Phaät vì chaéc chaén khoâng coù choã haønh neân hoûi ñeå muoán laøm roõ nghóa chaéc chaén khoâng haønh. Hoûi: Tu-boà-ñeà hoûi: Cho ñeán Phaät coøn coù nguû, laøm sao bieát? Vì Phaät thöôøng baûo A-nan: OÂng haõy xeáp y Uaát-ña-la-taêng laøm boán, ta muoán nguû chuùt ít. oâng haõy thay Ta vì haøng Tyø-kheo thuyeát phaùp. Laïi, Taùc-giaù Ni- kieàn-töû hoûi Phaät: Phaät töï nhôù ban ngaøy coù nguû chaêng? Phaät ñaùp: Cuoái muøa Xuaân, ñaàu muøa Haï, vì luùc aáy trôøi noùng neân Ta nguû nghæ chuùt ít ñeå tröø beänh hoaïn vì aên. Taùc-giaù Ni-kieàn-töû hoûi Phaät: Coù caùc ngöôøi khaùc noùi: Nguû ban ngaøy laø töôùng si? Phaät ñaùp: Ngöôi ñeå ñaáy. Ngöôi khoâng phaân bieät ñöôïc töôùng si. Caùc laäu hoaëc laøm töông tuïc sinh thaân sau khoâng döùt, aáy goïi laø töôùng si; tuy thöôøng khoâng nguû cuõng laø si; neáu caùc laäu hoaëc aáy dieät tröø vónh vieãn, khoâng coøn soùt laïi thì tuy nguû maø khoâng goïi laø si. Nhöõng ñieàu nhö vaäy trong Kinh nhieàu nôi noùi ñeán. Tu-boà-ñeà côù gì noùi A-la-haùn coøn khoâng nguû? Ñaùp: Nguû coù hai caùch: Moät laø nguû coù moäng; hai laø nguû khoâng coù moäng. A-la-haùn khoâng phaûi vì ham ñaém an oån neân nguû, maø chæ vì thoï thaân töù ñaïi neân phaûi coù aên, coù nghæ, coù nguû, coù thöùc; vì theá trong thôøi gian choác laùt nghæ goïi laø nguû, khoâng phaûi nguû coù moäng. Tu-boà-ñeà noùi A-la-haùn coøn khoâng nguû, coù ngöôøi noùi: Ngöôøi lìa duïc ñöôïc thieàn ñònh, boán ñaïi saéc giôùi vaøo trong thaân, thaân taâm hoan laïc thì khoâng coù nguû. Baäc A-la-haùn ñöôïc tueä giaûi thoaùt, boán ñaïi saéc giôùi khoâng vaøo trong thaân neân coù nguû. Theá neân Tu-boà-ñeà noùi A-la-haùn coøn khoâng nguû; vì vaäy A-la-haùn hoaëc coù nguû, khoâng nguû. Phaät do söùc phöông tieän vì ñoä chuùng sinh, hieän laøm thaân ngöôøi neân hieän coù nguû. Tu-boà-ñeà laïi hoûi: Neáu khoâng haønh thì laøm sao Boà-taùt töø sô ñòa ñeán ñeä thaäp ñòa cho ñeán ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc? Phaät chaáp thuaän yù aáy raèng, Boà-ñeà tuy khoâng coù choã haønh, chöa ñaày ñuû saùu Ba-la- maät, thì troïn khoâng ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Boà-taùt aáy truù trong saéc töôùng cho ñeán truù trong töôùng Boà-ñeà ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc khoâng boû saéc phaùp, cuõng khoâng tröôùc töôùng Boà- ñeà; bieát saéc phaùp töùc laø Boà-ñeà, thöôøng tòch dieät khoâng coù phaùp hoaëc taêng hoaëc giaûm, hoaëc nhô hoaëc saïch, hoaëc ñaéc ñaïo, hoaëc ñaéc quaû. Ñaây chæ laø theo theá ñeá neân noùi. Boà-taùt ñöôïc Voâ

thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, trong ñeä nhaát nghóa khoâng coù saéc cho ñeán khoâng coù Boà-ñeà. Phaät muoán laøm roõ nghóa aáy neân hoûi ngöôïc laïi Tu-boà-ñeà: YÙ oâng nghó sao? Khi oâng

döùt phieàn naõo maø ñaéc ñaïo, coù ñaéc gì chaêng? Nghóa laø nhö thaân naêm uaån trong moäng quaû chaéc chaén coù moät phaùp hoaëc ñaïo hoaëc quaû chaêng? Tu-boà-ñeà thöa: Khoâng ñöôïc. Vì sao? YÙ Tu-boà-ñeà muoán noùi: Truù trong moân Voâ töôùng maø vaøo ñaïo thì laøm sao thuû töôùng? YÙ Phaät noùi: Neáu oâng cho ñeán khoâng thuû ñaéc maûy may phaùp, thì laøm sao goïi oâng laø A-la- haùn? Tu-boà-ñeà thöa: Theo theá ñeá neân noùi laø A-la-haùn; trong phaùp ñieân ñaûo cuûa phaøm phu coù ñöôïc, coù maát, coù chuùng sinh, coù phaùp. Phaät daïy: Boà-ñeà cuõng nhö vaäy, theo phaùp theá ñeá neân noùi coù Boà-taùt, noùi coù saéc phaùp cho ñeán noùi coù Boà-ñeà; trong Boà-ñeà khoâng coù phaùp nhaát ñònh, cuõng khoâng coù chuùng sinh, cuõng khoâng coù Boà-ñeà. Boà-taùt quaùn phaùp Boà-ñeà aáy khoâng coù taêng giaûm. Vì sao? Vì phaùp tính töï noù nhö vaäy. Boà-taùt cuõng khoâng ñöôïc phaùp tính aáy, huoáng gì coù keû töø sô taâm cho ñeán ñeä thaäp ñòa vaø saùu Ba-la-maät, ba möôi baûy phaùp trôï ñaïo cho ñeán möôøi taùm phaùp khoâng chung, laïi coù theå coù ñöôïc? Khoâng coù leõ aáy. Vì sao? Vì caùc phaùp tính laø caên baûn cuûa heát thaûy phaùp coøn khoâng theå coù ñöôïc, huoáng gì saùu Ba-la-maät laø phaùp coù taïo taùc laïi coù thaät töôùng nhaát ñònh? Nhö vaäy, Boà-taùt haønh phaùp tính aáy khi ñöôïc thaønh Phaät coù theå laøm lôïi ích lôùn cho chuùng sinh.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.